

Posudek diplomové práce Veroniky Tobiášové

El concepto del espacio en la obra literaria de Jorge Luis Borges y Adolfo Bioy Casares

Vedoucí práce: prof. PhDr. Anna Housková, CSc.

Oponent: Dr. Juan Sánchez

Obor: španělština

Veronika Tobiášová předložila talentovanou literárněvědnou studii, po všech stránkách vyzrálou. Z hlediska vedení práce oceňuji autorčinu samostatnost ve volbě a pojetí tématu a důkladnost přípravy; delší čas byl věnován prostudování mimořádně bohaté odborné literatury. Veronika Tobiášová je myslím více typ múzický, než teoretický, zajímá ji interpretace krásné literatury, již teoretické koncepce pouze slouží. Zároveň – a to dává práci profesionální úroveň – je pro ni teorie zásadní, tvoří podloží celého pojetí a průběhu výkladu. Věnuje jí proto potřebnou pozornost ve výchozích pasážích; shrnutí teorie a pojmů archetypální kritiky Maud Bodkinové a Northropa Frye a bachelardovské tematologie přitom autorka vždy okamžitě „vysvětlí“ konkrétním spojením s některým motivem románu či povídky.

Diplomová práce, napsaná kultivovanou španělštinou, je jasně rozčleněna na kapitoly Prostor, Archetypy a Vidění světa. Hlavní je očividně druhá část. První kapitola navozuje tematologické pojetí, prostor je viděn více tematicky než strukturálně (jinak by se musela řešit odlišnost prostoru v románu a v povídkách apod., což se nachází mimo pojetí této práce).

Druhá kapitola sleduje šestnáct „archetypů“ v poměrně úzce vymezeném počtu textů; pojem archetyp je v intencích N. Frye užíván pro návratný intertextuální literární obraz a (na rozdíl od konceptu Jungova) má blíže k pojmu topos než k mýtu. Omezení materiálu na román Bioy Casarese *Morelův vynález* a na Borgesovy povídky „Kruhové zříceniny“ a „Asterionův dům“ může působit až příliš úzce, uznávám ale dvě výhody. Jednak se pro diplomovou práci hodí jako škola soustředěnosti a jednak jde svým způsobem o „close reading“ – v jediném textu interpretace postupně upozorní na nečekané bohatství významů, jež si běžná četba neuvědomí. A skutečně se zde i krátká Borgesova povídka rozestírá jako nevyčerpatelná. Na rozdíl od analytické četby určitého díla však autorku zajímá pohyb vybraných motivů napříč texty. Tato metoda je provedena s vnímavostí a množstvím interpretačních postřehů. Vidím v ní však přece jen jisté omezení, interpretace jednotlivých obrazů není zapojena do smyslu celého díla.

Toto omezení zčásti překonává kapitola Vidění světa, členěná na kapitolky Sen, Život jako divadlo, Reálné versus fiktivní. V. Tobiášová k nim dospěla tímž tematologickým postupem, který hledá motivy společné oběma autorům. Jak je vidět, postupně cítila potřebu přesáhnout jednotlivé, byť „archetypální“ motivy k aspektům směřujícím k celkovému vidění světa.

K logice přístupu soustředěného na návratné obrazy patří i autorčin důraz na společné prvky v dílech Bioye a Borgese, proslulých svým přátelstvím i spoluautorstvím. Od první věty zdůrazňuje Veronika Tobiášová jejich podobnosti. Měla jsem k tomu připomínku během psaní práce, stíráním rozdílů se vytrácí jedinečnost. Byť se původní připomínky docela nevzdávám, po přečtení celé práce si uvědomuji určitý přínos jednoznačného zaměření na shody: náhle díla těchto dvou argentinských spisovatelů s odlišnými poetikami vyvstávají jako více spřízněná, než se obecně myslí nebo jsem si sama uvědomovala. V tom je diplomová práce originálním upozorněním na málo viditelný fakt.

Se svým smyslem pro obrazy procházejícími napříč texty by Veronika Tobiášová v případné další odborné práci mohla věnovat pozornost i jejich působení v kontextu jednoho díla. Jedinečnost obrazu v určitém kontextu „rozsvítí“ i půvab toho, že se odpradávná vrací.

Práce je napsaná kultivovanou španělštinou. Dobře pracuje se sekundární literaturou, s níž se promyšleně vyrovnává nejen v teoretických pasážích, ale u každého dílčího tématu.

Z faktografického hlediska upozorňuji na jednu nepřesnost hned na první straně: v roce 1940 Borges nebyl „spisovatelem mezinárodně uznávaným jako jeden z největších intelektuálů epochy“, tím se stal až po vydání svých stěžejních povídkových knih.

Práce Veroniky Tobiášové zcela splňuje nároky na diplomovou práci. Doporučuji ji k obhajobě.

Anna Housková

10. 9. 2009